

INFORMACIJA O PRIZNAVANJU INOSTRANIH OBRAZOVNIH ISPRAVA STEČENIH NA OBRAZOVNIM USTANOVAMA U REGIONU

1. Uvod

Crna Gora je ratifikovala Lisabonsku konvenciju o priznavanju kvalifikacija u oblasti visokog obrazovanja u regionu Evrope, marta 2004. godine. Konvencija je bila osnov za izradu Zakona o priznavanju i vrednovanju obrazovnih isprava, koji je prvi put donešen 2008. godine („Službeni list CG”, broj 4/08). Što je Bolonjska deklaracija u visokom obrazovanju, to je Lisabonska konvencija u oblasti priznavanja obrazovnih isprava.

Priznavanje obrazovnih isprava iz oblasti regulisanih profesija, a u svrhu zapošljavanja, definisano je Direktivom EU/36/2005 i Direktivom 2013/55/EZ, a priznavanje ostalih inostranih obrazovnih isprava reguliše se nacionalnom legislativom, uz uvažavanje preporuka Lisabonske konvencije.

U većini zemalja procedura priznavanja kvalifikacija koje ne pripadaju grupi regulisanih profesija u skladu sa Direktivom i nacionalnom legislativom, nije strogo propisana zakonima već je, na neki način, prepušteno tržištu rada, odnosno procjeni poslodavaca. U ovim zemljama ne postoji obaveznost priznavanja inostranih obrazovnih isprava u svrhu ostvarivanja prava na rad, niti postoje dokumenti kao što je radna knjižica u koju bi se podaci unosili. U ovim zemljama poslodavci na osnovu iskustva cijene određene kvalifikacije i na osnovu istog zapošljavaju nosioce diploma.

Zakon o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija („Službeni list CG”, br. 57/11 i 42/16) temelji se na EU preporukama i standardima u ovoj oblasti.

Zakonom se uređuje priznavanje inostranih obrazovnih isprava o stečenom, odnosno započetom obrazovanju ili dijelu obrazovanja i izjednačavanje inostranih kvalifikacija nivoa obrazovanja sa kvalifikacijom nivoa obrazovanja u Crnoj Gori, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije uređeno. Priznavanje inostrane obrazovne isprave je potvrđivanje inostrane obrazovne isprave o stečenom, odnosno započetom obrazovanju ili dijelu obrazovanja. Zakon prepoznaje dva postupka, postupak priznavanja u svrhu zapošljavanja i postupak priznavanja radi nastavka obrazovanja.

U postupku priznavanja inostranih obrazovnih isprava o stečenom srednjem i visokom obrazovanja u svrhu zapošljavanja ne vrši se „nostrifikacija”, odnosno detaljno upoređivanje nastavnih planova i programa, već se formalno potvrđuje stečeni stručni naziv, odnosno naziv kvalifikacije i nivo obrazovanja, bez obaveze polaganja dopunskih ispita, dok priznavanje isprave o stečenom, odnosno započetom osnovnom obrazovanju ili dijelu osnovnog obrazovanja vrši se izjednačavanjem sa obrazovnim programom za osnovno obrazovanje i vaspitanje u Crnoj Gori.

Obrazovne isprave izdate u republikama bivše SFRJ ne podliježu postupku priznavanja isprava ako su stečene do dana međunarodnog priznanja tih republika, odnosno obrazovne isprave stečene u Republici Srbiji do 25. januara 2008. godine, u Bosni i Hercegovini do 1. marta 1992. godine, Republici Hrvatskoj do 15. januara 1992. godine i Sjevernoj Makedoniji do 8. septembra 1991. godine, ne podliježu postupku priznavanja isprava u skladu sa zakonom.

Svakako ne treba zanemariti činjenicu da postupak priznavanja inostranih obrazovnih isprava treba da doprinese većoj mobilnosti mladih i radne snage, kao i lakšem zapošljavanju.

Deklaracija o međusobnom priznavanju

Na Samitu Zapadnog Balkana u Poznanju u Poljskoj, održanom 5. jula 2019. godine, usvojena je Deklaracija o priznavanju kvalifikacija visokog obrazovanja na Zapadnom Balkanu, s ciljem unapređenja mobilnosti između zemalja Zapadnog Balkana.

Navedenom Deklaracijom je predviđeno priznavanje kvalifikacija visokog obrazovanja izdatih na javnim i akreditovanim ustanovama u cilju zapošljavanja ili nastavka studija ne osporavajući pri tom pravo ustanova visokog obrazovanja ili nadležnih organa da utvrde dodatne kriterijume za upis ili za provjeru obrazovnih isprava. Priznavanje podrazumijeva izdavanje dokumenta kojim se potvrđuje pripadnost inostrane kvalifikacije određenom nivou Evropskog kvalifikacionog okvira, odnosno Nacionalnog okvira kvalifikacija.

Sporazum o priznavanju kvalifikacija u oblasti visokog obrazovanja na Zapadnom Balkanu

Deklaracija iz Poznanja je bila uvod da predstavnici zemalja Zapadnog Balkana (Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije) potpišu u Berlinu 3. novembra 2022. godine, Sporazum o priznavanju kvalifikacija u oblasti visokog obrazovanja na Zapadnom Balkanu.

Ovim Sporazumom uređuje se priznavanje kvalifikacija visokog obrazovanja, nastavak studija i pristup neregulisanom tržištu rada u svakoj od strana potpisnica. Sporazum se primjenjuje na kvalifikacije visokog obrazovanja stečene na javnim akreditovanim ustanovama visokog obrazovanja u državama potpisnicama.

Sporazum ima za cilj da unaprijedi i ubrza postupak priznavanja između zemalja potpisnica. Sporazum o priznavanju kvalifikacija u oblasti visokog obrazovanja na Zapadnom Balkanu stupio je na snagu 23. februara 2024. godine.

2. PRIZNAVANJE INOSTRANIH OBRAZOVNIH ISPRAVA

2.1 Postupak priznavanja

Pravo na priznavanje isprave, odnosno izjednačavanje kvalifikacije, u skladu sa Zakonom, ima crnogorski državljanin, kao i strani državljanin i lice bez državljanstva.

Priznavanje isprave, odnosno izjednačavanje kvalifikacije vrši se radi nastavka obrazovanja ili zapošljavanja u Crnoj Gori. Zakonom su jasno propisane nadležnosti, kao i kriterijumi u ovim odvojenim procedurama.

Priznavanje isprave o stečenom osnovnom, srednjem opštem ili stručnom obrazovanju i višem stručnom obrazovanju, kao i priznavanje isprave o stečenom visokom obrazovanju radi zapošljavanja vrši Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija preko Nacionalnog informacionog centra, odnosno ENIC/NARIC centra kao posebne organizacione jedinice Ministarstva. ENIC/NARIC centri postoje u svim zemljama EU i predstavljaju podršku procesu priznavanja u tim zemljama. Njihova uloga je prije svega informativna, odnosno da prate razvoj sistema visokog obrazovanja u svojoj zemlji i inostranstvu, kako bi mogli da pruže relevantne informacije zainteresovanim stranama.

Zakonom su propisani kriterijumi za priznavanje isprave radi zapošljavanja, pa se u postupku može utvrđivati, odnosno cijiniti: da li je ustanova koja je izdala diplomu priznata, odnosno akreditovana od strane nadležnog organa u zemlji u kojoj je stečena obrazovna isprava; sistem obrazovanja u zemlji u kojoj je stečena inostrana obrazovna isprava; trajanje i nivo, odnosno stepen obrazovanja bez upoređivanja obrazovnog, odnosno studijskog programa; vjerodostojnost obrazovne isprave; kao i druge okolnosti od značaja za priznavanje isprave radi zapošljavanja.

U postupku priznavanja isprave donosi se rješenje koje je konačno u upravnom postupku i na osnovu kojeg se priznata kvalifikacija upisuje u radnu knjižicu.

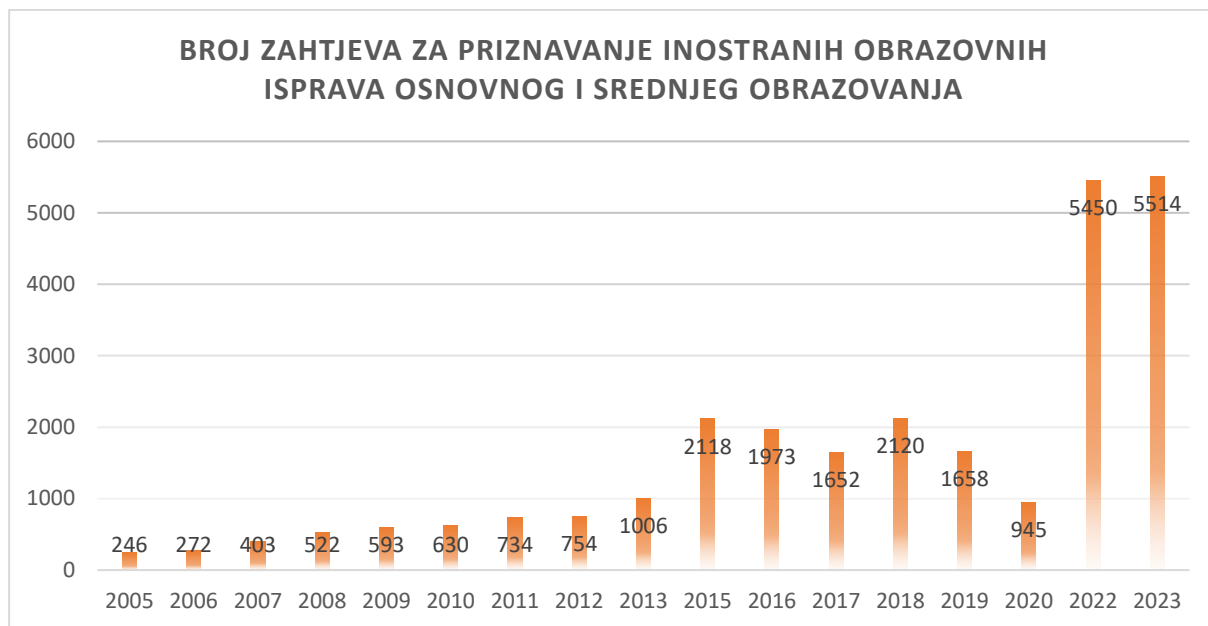
2.2 Priznavanje inostranih obrazovnih isprava u osnovnom i srednjem obrazovanju

Broj podnijetih zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave o stečenom osnovnom i srednjem obrazovanju ili dijelu obrazovanja, radi zapošljavanja u Crnoj Gori, ima trend značajnog rasta iz godine u godinu.

Tako smo 2005. godine imali **246** podnijetih zahtjeva, dok deset godina kasnije, odnosno 2015. godine, broj se znatno povećao i dostigao broj od **2118** zahtjeva.

U 2017. godini imali smo ukupno **1652** zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava do nivoa visokog obrazovanja, dok smo 2018. godine imali **2120** predatih zahtjeva za priznavanje

Izuzetak su 2022. i 2023. godini kada bilježimo nagli porast broja zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava, ali se ovo povećanje broja zahtjeva ne odnosi na obrazovne isprave iz regiona, već na obrazovne isprave stečene u Republici Turskoj, Ruskoj Federaciji i Ukrajini.

Slika 1: Statistika predatih zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava osnovnog i srednjeg obrazovanja po godinama

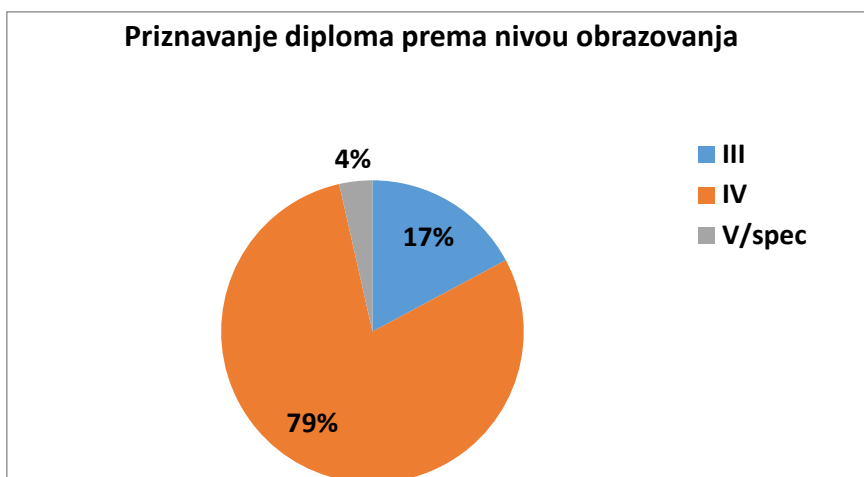
U 2017. i 2018. godini riješeno je ukupno **1946** predmeta na nivou srednjeg obrazovanja. Od tog broja, broj diploma nivoa III je **306**, broj diploma nivoa IV je **1413**, broj diploma koje u zemlji sticanja odgovaraju nivou V ili specijalisti je 63 i za 164 obrazovne isprave nema podataka o nivou obrazovanja.

U narednoj tabeli dati su podaci o programima za koje je najčešće vršeno priznavanje, broju lica kojima je priznata inostrana obrazovna isprava i koliko je to približno procentualno u odnosu na broj priznatih isprava na tom nivou.

Obrazovni program	Nivo	Broj lica	% u odnosu na ukupan broj priznatih diploma na tom nivou
Programi iz oblasti medicine	IV	232	16,42
	V/spec.	5	7,94
Konobar	III	15	4,90
	V/spec.	5	7,94
Kuvar	III	99	32,35
	IV	3	0,21
	Spec.	21	33,33

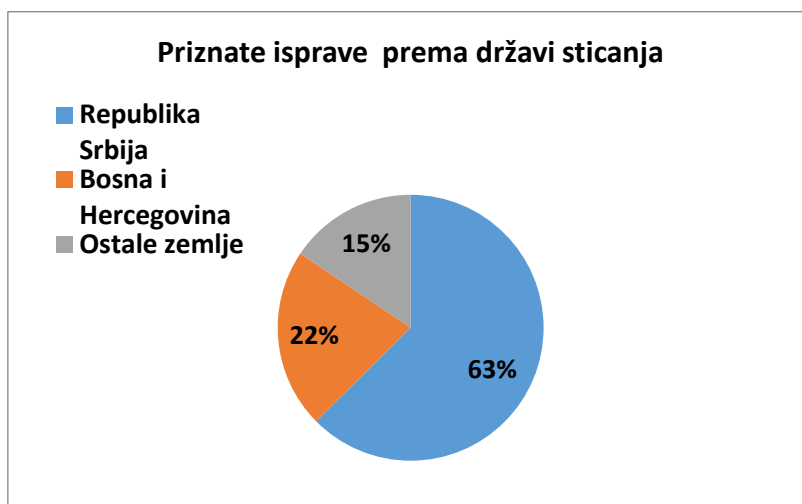
Obrazovni program	Nivo	Broj lica	% u odnosu na ukupan broj priznatih diploma na tom nivou
Pravni tehničar	IV	9	0,64
Ekonomski tehničar	IV	134	9,48
Automehaničar	III	34	11,11
	Spec.	3	4,76
Programi iz oblasti drumskog saobraćaja	IV	72	5,10
Nautički tehničar	IV	54	3,82
Borodomašinski tehničar	IV	156	11,04
Elektrotehničar	IV	163	11,54
Gimanzija	IV	76	5,38
Frizer	V/spec.	6	9,52
	III	7	2,29

Tabela 1: Prikaz obrazovnih programa za koje je najviše podnijeto zahtjeva za priznavanje (2017. i 2018. godina)

Grafički prikaz prema nivou obrazovanja

Ako posmatramo strukturu podnijetih zahtjeva po zemljama regiona u kojima su izdate diplome, u ovom periodu imali smo najviše diploma iz Republike Srbije (62.2%), zatim iz Bosne i Hercegovin (21.8%). Iz svih ostalih zemalja procenat priznatih obrazovnih isprava je 15.6%.

Grafički prikaz strukture podnijetih zahtjeva

U tabeli koja slijedi dat je pregled dijela škola iz kojih su inostrane obrazovne isprave prošle proceduru priznavanja u periodu 2017. i 2018. godine.

Naziv škole	Broj priznatih isprava
Srednja škola „Dositej“ Beograd	198
Privatna srednja strukovna škola „Libar“ Široki Brijeg	54
Srednja stručna škola „Krug“ Novi Sad	40
Srednja medicinska škola „Hipokrat“	39
Srednja stručna škola Novi Sad	26
Srednja škola „Dositej Obradović“ Novi Sad	21
Elitna privatna ekonomska škola i gimnazija Novi Sad	16
Srednja strukovna škola „Centar za obrazovanje“ Široki Brijeg	9

Broj zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u 2022. i 2023. godini bilježi nagli porast, ali ovo povećanje se ne odnosi na zahtjeve za priznavanja isprava stečenih u regionu, koji iz godine u godinu ostaje na istom nivou (oko 500 zahtjeva godišnje).

U 2022. godini riješeno je ukupno 467 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava iz regiona od čega 362 zahtjeva za obrazovne isprave stečene u Republici Srbiji, 95 zahtjeva za obrazovne isprave stečene u Bosni i Hercegovini, dok je 10 zahtjeva za priznavanje obrazovnih isprava iz ostalih zemalja regiona (Slovenija, Republika Hrvatska i Sjeverna Makedonija).

Kada je u pitanju porijeklo obrazovne isprave gotovo je na istom nivou broj obrazovnih isprava stečenih na javnim i privatnim ustanovama srednjeg obrazovanja. Tako u Republici Srbiji od 362 riješena zahtjeva za priznavanje, 189 obrazovnih isprava je sa privatnih, a 173 obrazovne isprave sa javnih ustanova srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja. U Bosni i Hercegovini od ukupno 95 riješenih zahtjeva za priznavanje obrazovnih isprava, 42 porijeklom sa privatnih ustanova, dok su 53 isprave stečene na javnim ustanovama srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja.

U 2023. godini riješeno je ukupno 528 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava iz regiona od čega 418 zahtjeva za obrazovne isprave stečene u Republici Srbiji (od čega su 192 obrazovne isprave stečene na privatnim, a 226 obrazovnih isprava stečeno je na javnim obrazovnim ustanovama), 98 zahtjeva za obrazovne isprave stečene u Bosni i Hercegovini (od čega su 42 obrazovne isprave stečene na privatnim, a 56 obrazovnih isprava

stečeno je na javnim obrazovnim ustanovama), dok je 12 zahtjeva za priznavanje obrazovnih isprava iz ostalih zemalja regiona (Slovenija, Republika Hrvatska i Sjeverna Makedonija).

Dakle, i tokom 2023. godine dominantne su obrazovne isprave srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja stečene u Republici Srbiji 80%, Bosni i Hercegovini 18%, a ostale zemlje regiona obuhvataju oko 2% riješenih zahtjeva za priznavanje.

U tabeli koja slijedi dat je pregled dijela škola iz kojih su inostrane obrazovne isprave prošle proceduru priznavanja u periodu 2022. i 2023. godine.

Naziv škole	Javna/Privatna
Tehnička škola Tutin	Javna
Srednja škola „Nikola Tesla“ Tutin	Privatna
Srednja stručna škola „Centar za obrazovanje Veritas“, Široki Brijeg	Privatna
Privatna srednja strukovna škola „Libar“ Široki Brijeg	Privatna
Srednja stručna škola „Krug“ Novi Sad	Privatna
Srednja medicinska škola „Hipokrat“	Privatna
Srednja škola „Dositej Obradović“ Novi Sad	Privatna
Elitna privatna ekonomska škola i gimnazija Novi Sad	Privatna

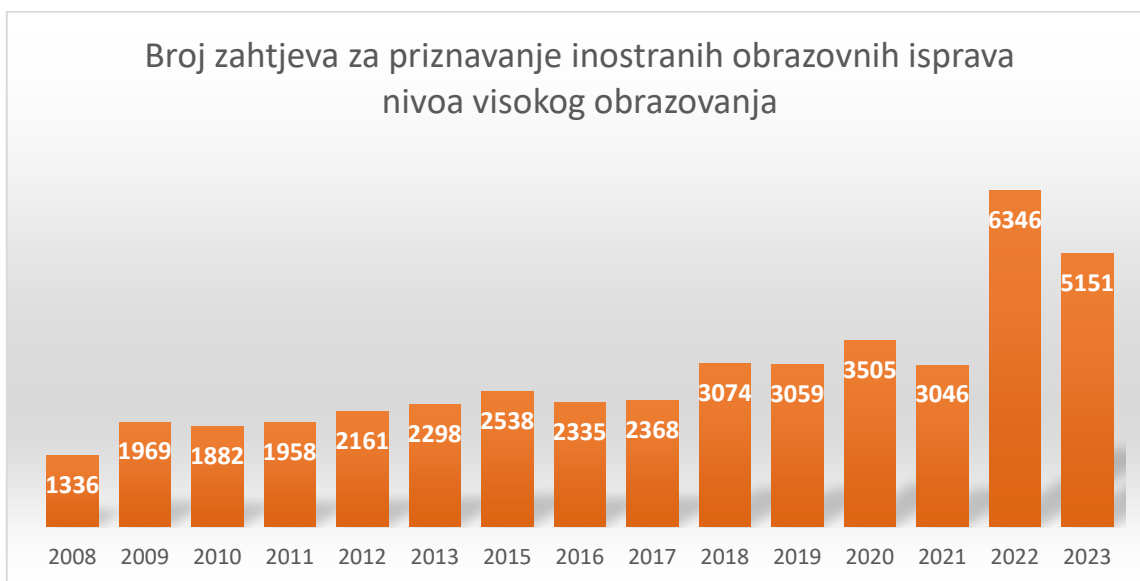
2.3 Priznavanje inostranih obrazovnih isprava u visokom obrazovanju

Postupak priznavanja obrazovnih isprava u oblasti visokog obrazovanja nije strogo uređen EU propisima, već se radi o izvorima prava koji nijesu obavezujući (*soft law*) i na nivou su preporuka. Lisabonska konvencija predstavlja dokument koji je polazna osnova za sve zemlje članice ENIC/NARIC mreže, u koju je uključena i Crna Gora. Potpisivanjem Lisabonske konvencije zemlje potpisnice su se obavezale da će poštovati njena osnovna načela i principe, koji ostavljaju slobodu i mogućnost svakoj zemlji potpisnici da, u skladu sa svojim specifičnostima, kreira sopstvenu politiku priznavanja. Lisabonska konvencija prepoznaje razliku između priznavanja u svrhu zapošljavanja i priznavanja u svrhu nastavka obrazovanja. Pored Lisabonske konvencije koja predstavlja osnovni dokument za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, postoje tzv. prateća dokumenta, kao što su: „Kodeks dobre prakse u obezbjeđivanju transnacionalnog obrazovanja“, „Preporuke koje se odnose na priznavanje zajedničkih diploma“, „Preporuke o korišćenju nacionalnog okvira kvalifikacija u svrhu priznavanja inostranih obrazovnih isprava“. Međutim, i pored ovih dokumenata koji usmjeravaju i pomažu u rješavanju pojedinih pitanja, koja se odnose na priznavanje zajedničkih i transnacionalnih diploma, i dalje ostaje odgovornost nadležnih organa same države da uredi te oblasti prihvatljivo i primjereno lokanom kontekstu.

Do donošenja Zakona o priznavanju i vrednovanju obrazovnih isprava 2008. godine, Univerzitet Crne Gore je sprovodio postupak nostrifikacije i ekvivalencije inostranih diploma, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i podzakonskim aktima, pri čemu se nije pravila razlika da li se nostrifikacija vrši u svrhu zapošljavanja ili nastavka obrazovanja.

Evidentno je da je svake godine broj zahtjeva za priznavanjem u svrhu zapošljavanja veći, i da su diplome najčešće sa privatnih ustanova visokog obrazovanja.

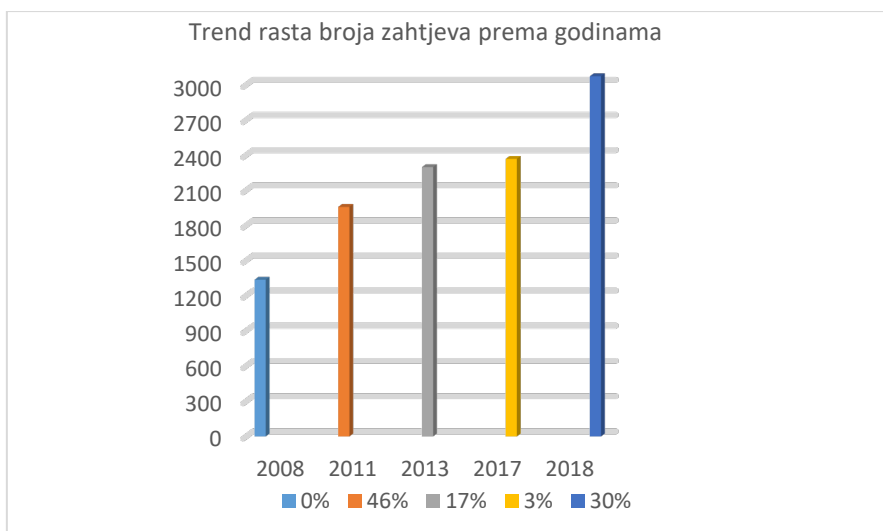
Broj podnijetih zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave o stečenom višem i visokom obrazovanju radi zapošljavanja u Crnoj Gori je veći iz godine u godinu. Tako smo 2008. godine imali 1.336 podnijetih zahtjeva, 2011. godine 1.958 zahtjeva, 2013. godine 2.298 zahtjeva, 2017. godine 2.368, 2018. godine 3074 zahtjeva, 2019. godine 3059, dok smo 2020. godine imali 3505 zahtjeva.

Slika 2: Statistika predatih zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava nivoa visokog obrazovanja po godinama

Ako posmatramo strukturu podnijetih zahtjeva po zemljama u kojima su izdate diplome, za prvih pet godina primjene Zakona o priznavanju, odnosno od 2008. do 2013. godine imali najviše diploma iz Republike Srbije, odnosno 6.926 zahtjeva, Bosne i Hercegovine 1.081 zahtjev, Albanije 298, Rusije 456, SAD 161, dok je iz ostalih zemalja bilo još 2.683 zahtjeva.

Porast broja zahtjeva prema analizi prikupljenih podataka ukazuje na sljedeće procenete porasta u periodu od 2008. do 2018. godine.

Slika 3. Prikaz porasta broja zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih visokog obrazovanja u desetogodišnjem periodu

Analiza prikupljenih podataka pokazuje trend rasta između praćenih godina od 25%, dok je procentualni rast u broju zahtjeva zabilježen na čak 53% za period od prvih statističkih podataka za 2008. godinu u odnosu na kraj 2018. godine.

U 2017. godini broj podnijetih zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave o stečenom višem i visokom obrazovanju radi zapošljavanja u Crnoj Gori je bio 2.368. Od ukupnoga broja zahtjeva bilježimo 1.166 zahtjeva za priznavanje obrazovne isprave čije je porijeklo iz Republike Srbije, 230 zahtjeva iz Bosne i Hercegovine, 222 zahtjeva iz Turske, 102

zahtjeva iz Republike Kosovo, 91 zahtjev iz Albanije, 89 zahtjeva iz Rusije, 49 zahtjeva iz Italije, 47 zahtjeva iz Sjeverne Makedonije, 30 iz Ujedinjenog Kraljevstva i 32 zahtjeva iz SAD-a.

Obrazovne isprave iz drugih zemalja imaju udjela u ukupnoj strukturi manji od 1%. U 2017. godini je 49% podnešenih zahtjeva za priznavanje obrazovnih isprava iz Republike Srbije, dok 10% obrazovnih isprava dolazi iz visokoškolskih ustanova iz Bosne i Hercegovine. Primjetan je i porast obrazovnih isprava koje dolaze iz Turske, koje u prethodnim godinama ne bilježe značajan postotak u ukupnom broju podnijetih zahtjeva.

Prema nivou stečene kvalifikacije struktura priznatih inostranih obrazovnih isprava je podijeljena u četiri kategorije i to: osnovne, master, doktorske i ostale studije. Struktura priznatih obrazovnih studija prema ovim kategorijama bilježi najveći broj priznatih inostranih obrazovnih isprava koje dokazuju stečeno visoko obrazovanje osnovnih akademskih studija. Procentualno iskazani podaci ukazuju da čak 68% priznatih inostranih obrazovnih isprava u 2017. godini su obrazovne isprave koje dokazuju završene osnovne akademske studije.

Struktura priznatih obrazovnih isprava prema oblastima ukazuju da je najveći broj obrazovnih isprava (u 2017. godini) iz oblasti viših ili visokih tehničkih škola čak njih 393, što čini 17% ukupnog broja priznatih obrazovnih isprava, 385 obrazovnih isprava je iz oblasti menadžmenta (16%), 338 (15%) iz oblasti ekonomije, 239 iz oblasti prava (10%). Što ukupno čini više od 58% pokrivenosti prema strukturi oblasti iz kojih su obrazovne isprave.

U 2018. godini bilježimo znatan porast podnijetih zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave i to čak od 30%. Ukupan broj podnijetih zahtjeva je 3.074, od čega je uspješno riješeno 80%. Od ukupnoga broja zahtjeva u 2018. godini bilježimo 1.248 zahtjeva za priznavanje obrazovne isprave iz Srbije što predstavlja 41% od ukupnog broja zahtjeva, zatim 376 (12%) zahtjeva iz Turske, 171 (6%) zahtjev iz Bosne i Hercegovine, 148 (5%) zahtjeva iz Republike Kosovo, 115 (4%) iz Albanije, 79 (3%) zahtjeva iz Rusije. Obrazovne isprave iz drugih zemalja imaju udjela u ukupnoj strukturi manji od 1%.

U 2018. godini i dalje većina priznatih inostranih obrazovnih isprava dokazuje završene osnovne akademske studije i to njih čak 62%; master 11%; doktorske 5%; dok ostalih nivoa obrazovanja je ispod 1%.

U 2018. godini bilježimo veoma sličnu strukturu prema oblastima. Razlike su male i lako se uočavaju. U analizi broja priznatih obrazovnih isprava prema oblastima moramo istaći da od ukupnog broja obrazovnih isprava iz oblasti menadžmenta, njih 81% je iz obrazovnih institucija iz Republike Srbije, da iz oblasti ekonomije čak njih 73%, dok iz oblasti prava je takođe 73% udjela u ukupnom broju iz ove oblasti.

Pravna priroda obrazovne ustanove koja je izdala obrazovnu ispravu koja je priznata prema važećem zakonu umnogome ukazuje na kvalitet obrazovanja i prema dostupnim podacima 51% priznatih obrazovnih isprava potiče sa strane privatne visokoškolske ustanove, dok od ukupnog broja priznatih obrazovnih isprava sa privatnih ustanova njih čak 80% potiče iz Republike Srbije u 2017. godini. U 2018. godini postotak obrazovnih isprava sa privatnih visokoškolskih ustanova opada, ali ne i udio onih koje su iz Republike Srbije, čak njih 81%.

Od ukupnoga broja zahtjeva u 2019. godini (3059) bilježimo 1.387 zahtjeva za priznavanje obrazovne isprave iz Srbije što predstavlja 45% od ukupnog broja zahtjeva, dok je 348 zahtjeva (11%) iz Bosne i Hercegovine.

U 2020. godini broj podnijetih zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave o stečenom višem i visokom obrazovanju radi zapošljavanja u Crnoj Gori je bio 3505, od čega je 1216 zahtjeva za priznavanje obrazovne isprave stečene u Srbiji (35%), dok je 278 zahtjeva (8%) iz Bosne i Hercegovine.

U 2022. godini bilježimo nagli porast broja zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava nivoa visokog obrazovanja, za čak 50% u odnosu na 2021. godinu, ali se ovo povećanje odnosi na obrazovne isprave stečene u Republici Turskoj, Ruskoj Federaciji i Ukrajini. Ukupan broj podnijetih zahtjeva u 2022. godini je 6346 od čega je 1248 obrazovnih isprava stečeno u Republici Srbiji, dok je 186 stečeno u Bosni i Hercegovini.

U 2023. godini se nastavlja trend porasta broja zahtjeva za priznavanje obrazovnih isprava stečenih u Ruskoj Federaciji, Republici Turskoj i Ukrajini, pa tako bilježimo ukupan broj od 5151 zahtjev. Od ovog broja iz regiona imamo 1646 zahtjeva (Republika Srbija 1238, Bosna i Hercegovina 323, Republika Sjeverna Makedonija 47, Slovenija 23 i Hrvatska 15 zahtjeva).

Dakle, broj obrazovnih isprava koje potiču iz Republike Srbije i Bosne i Hercegovine je gotovo identičan iz godine u godinu.

2.4 Podaci o falsifikovanim obrazovnim ispravama

U svim slučajevima u kojima je Ministarstvo utvrdilo da je određena isprava falsifikovana, odnosno da nije vjerodostojna, podnijelo je krivičnu prijavu protiv podnosioca zahtjeva, nadležnom tužilaštvu.

U toku 2023. godine, Ministarstvo je podnijelo ukupno 28 krivičnih prijava, i to: 14 prijava zbog sumnje u falsifikat inostranih obrazovnih isprava nivoa srednjeg obrazovanja i 14 prijava zbog sumnje u falsifikat obrazovnih isprava nivoa visokog obrazovanja, od kojih 11 obrazovnih isprava potiče sa javnih ustanova visokog obrazovanja, a tri obrazovne isprave sa privatnih ustanova visokog obrazovanja).

Od početka 2024. godine do danas Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija podnijelo je 18 krivičnih prijava zbog sumnje u falsifikat obrazovne isprave protiv podnosioca zahtjeva, od čega 2 prijave zbog sumnje u falsifikat obrazovne isprave nivoa osnovnog obrazovanja, 14 prijava zbog sumnje u falsifikat obrazovne isprave nivoa srednjeg obrazovanja i 2 prijave zbog sumnje u falsifikat obrazovne isprave nivoa visokog obrazovanja.

2.5 Priznavanje i tržište rada

Poređenja radi, prema podacima Zavoda za statistiku Crne Gore, broj diplomiranih studenata na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori u 2022. godini je iznosio 2430 studenata na osnovnim studijama, 838 specijalista, 429 magistra i 27 doktora nauka, odnosno ukupno 3724 diplomiranih studenta. Ako se ova informacija uporedi sa podatkom ENIC/NARIC centra da je u 2022. godini priznato ukupno 1544 diplome iz regiona, dolazimo do zaključka da procenat priznatih inostranih diploma iz regiona iznosi 41,46% u odnosu na broj diploma izdatih u Crnoj Gori tokom 2022. godine.

Prema ovim podacima, broj stranih diploma u Crnoj Gori je relativno visok i na taj način može uticati na tržište rada.

Takođe, evidentno je da obrazovne isprave- nivoa srednjeg, opšteg, stručnog i visokog obrazovanja stecenog na obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori ne prolaze adekvatnu kontrolu vjerodostojnosti što zahtijeva dodatnu angažovanost poslodavaca kako iz privatnog tako i javnog sektora u cilju razotkrivanja i suzbijanju eventualnih zloupotreba prilikom zasnivanja radnog odnosa.